



Kauhajoen kaupungin
ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma
vuosille 2025-2028

(elintarvike-, terveydensuojelu-, tupakka- ja nikotiinivalvonta)

Hyväksytty Kauhajoen kaupungin Ympäristölautakunnassa 16.12.2024 § 62

Sisältö

1. Johdanto	3
1.1 Valtakunnalliset valvontaohjelmat.....	3
1.2 Kunnallinen valvontasuunnitelma.....	4
2. Kauhajoen kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö	4
2.1 Toimialue	4
2.2 Valvonnan voimavarat ja tehtävät	4
2.3 Koulutus.....	6
2.4 Tietojärjestelmät	7
2.5 Laatujärjestelmä	7
2.6 Viestintä.....	7
2.7 Valvonnan maksullisuus	8
2.8 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.....	8
3. Valvonnan toimialat	9
3.1 Yleistä	9
3.1.1 Valvontakohteiden / valvontakohtetyyppien tarkastustiheydet ja riskinarviointi	9
3.1.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika.....	10
3.2 Elintarvikevalvonta	11
3.2.1 Elintarvikevalvonnan tarkoitus ja tehtävä.....	11
3.2.2 Henkilöstö.....	11
3.2.3 Painopistealueet elintarvikevalvonnassa.....	11
3.2.4. Valvontakohteiden rekisteröiminen.....	12
3.2.5 Tarkastukset	12
3.2.6 Näytteenotto ja tutkiminen	12
3.2.7 Hallinnolliset pakkokeinot ja seuraamusmaksu	13
3.3 Terveystuojelun valvonta	14
3.3.1 Terveystuojelun tarkoitus ja tehtävä	14
3.3.2. Henkilöstö.....	14
3.3.3 Painopistealueet terveystuovonnassa	14
3.3.4. Valvontakohteiden rekisteröiminen.....	14
3.3.4 Tarkastukset	15
3.3.5 Asumisterveysasioiden käsittely.....	15
3.4 Tupakkalain ja nikotiinivalmisteiden valvonta.....	16
3.4.1 Tupakkavalvonnan tarkoitus ja tehtävä.....	16
3.4.2 Henkilöstö.....	16
3.4.3 Painopistealueet tupakkavalvonnassa	17
3.4.4 Valvontakohteiden rekisteröiminen.....	17
3.4.5 Tarkastukset	17
3.5 Eläinlääkintähuolto	18
4. Erityistilanteisiin varautuminen.....	18
4.1 Toiminta erityistilanteissa	18
4.2 Epidemioiden selvittäminen (selvitystyöryhmä)	18
5. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi	19

Liite 1. Valvontakohtemäärät sekä suunnitelmalliset tarkastukset ja näytteenotot vuodelle 2025

1. Johdanto

Ympäristöterveydenhuollon tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Ympäristöterveydenhuollon toimintaa sääteleviä lakeja ovat elintarvikelaki (297/2021), terveydensuojelulaki (763/1994), tupakkalaki (549/2016) ja eläinlääkintähuoltolaki (765/2009). Kunnan valvontasuunnitelmavelvoitteesta on säädetty elintarvikelain 39 §:ssä, eläinlääkintähuoltolain 8 §:ssä, terveydensuojelulain 6 §:ssä ja tupakkalain 84 §:ssä.

Kauhajoen kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma sisältää elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain valvontasuunnitelmat. Eläinlääkintähuollon valvonnasta laaditaan erillinen valvontasuunnitelma. Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2025–2028.

1.1 Valtakunnalliset valvontaohjelmat

Valvonnan yleisestä johdosta, suunnittelusta ja ohjauksesta vastaa kaksi ministeriötä; sosiaali- ja terveysministeriö (STM) ja maa- ja metsätalousministeriö (MMM). Ministeriöiden alaiset keskuhallinnon valvontaviranomaiset Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ja Ruokavirasto suunnittelevat, ohjaavat ja valvovat ympäristöterveydenhuoltoa omilla toimialoillaan.

Alueellisesta ohjauksesta ja valvonnasta puolestaan vastaavat aluehallintovirastot.

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman tavoitteena on yhtenäistää ympäristöterveydenhuollon valvontaa ja sen ohjausta sekä lisätä valvonnan vaikuttavuutta ja laatua yhtenäistämällä valvontakäytäntöjä valtakunnallisesti. Tämä tapahtuu ohjaamalla viranomaisia valvonnan suunnittelussa ja sen järjestämisessä sekä valvonnan toteutuksessa ja sen arvioimisessa.

Toimialakohtaisissa valvontaohjelmissä huomioidaan yhteisessä ohjelmassa asetetut tavoitteet, kuvataan valvontajärjestelmät ja niiden tarkemmat tavoitteet sekä annetaan tarkempia ohjeita muun muassa eri lakien perusteella tehtävien tarkastusten sisällöstä. Näitä ohjelmia voi olla tarpeen päivittää useammin kuin yhteistä valvontaohjelmaa. Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon kaikki ympäristöterveydenhuollon osa-alueet valtakunnallisten ohjelmien mukaisesti.

Toimialakohtaiset valtakunnalliset valvontaohjelmat:

- Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma
- Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma
- Elintarvikevalvonnan ja eläinlääkintähuollon ohjelmat ovat osa Elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa (VASU)

Ympäristöterveydenhuollon valvonta on suunnitelmallista ja säännöllistä, ja se perustuu jatkuvaan riskien arviointiin. Valvontaa suunnataan niihin kohteisiin, joissa sille on eniten tarvetta. Riskien suuruuteen vaikuttavat mm. toiminnan luonne ja laajuus, altistuvien määrä, vaaran vakavuus ja todennäköisyys sekä aikaisemmat valvontatulokset.

Toimialakohtaisissa valvontaohjelmissä ja keskusviranomaisten ohjeistuksessa on huomioitu samantyyppisten ja kokoluokaltaan samansuuruisten kohteiden tarkastusmäärien

1.2 Kunnallinen valvontasuunnitelma

Kunnan valvontasuunnitelmalla tarkoitetaan suunnitelmaa, johon on koottu ympäristöterveydenhuollon valvonta yleisesti ja toimialakohtaisesti. Terveysturvallisuus-, tupakka-, elintarvike- ja eläinlääkintähuoltolaeissa kuvataan kunnan valvontasuunnitelmalle asetetut vaatimukset. Edellä mainittujen lakien mukaan kunnan on laadittava ja hyväksyttävä säännöllistä valvontaa koskeva ympäristöterveydenhuollon toimialoja koskeva valvontasuunnitelma. Valvonnan on oltava laadukasta, riskiperusteista sekä terveyshaittoja ja -vaaroja ehkäisevää. Valvontasuunnitelmalla varmistetaan valvonnan kattavuus eri ympäristöterveydenhuollon toimialoilla.

Kunnan valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma sekä toimialoja koskevat valvontaohjelmat paikallisten valvontatarpeiden mukaisesti ja riskiperusteisesti. Valvontasuunnitelma voi olla monivuotinen ja se tarkistetaan tarvittaessa. Aluehallintovirasto arvioi kunnan valvontasuunnitelman ja sen toteutumisen arviointi- ja ohjauskäynnillä tai muussa yhteydessä.

2. Kauhajoen kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö

2.1 Toimialue

Ympäristöpalveluiden järjestämisestä 1.1.2023 alkaen ovat sopineet Isojoen, Karijoen ja Teuvan kunnat ja Kauhajoen kaupunki. Sopimuksen mukaan ympäristöpalveluiden hoitamisesta vastaa vastuukuntana Kauhajoen kaupunki. Kauhajoen kaupungin ympäristöterveydenhuollossa on 11,3 htv:n resurssit, joten se täyttää valtioneuvoston periaatepäätöksen velvoitteet. Asukasluku alueella on n. 20 700.

Toiminta-alueella on runsaasti alkutuotantopaikkoja sekä paljon pienimuotoista toimintaa, joka lisää terveysvalvonnan neuvonnan ja ohjauksen tarvetta. Alue on haja-asutusvaltaista, jonka vuoksi ajomatkat saattavat olla varsin pitkiä.

Ympäristönsuojelu on samassa organisaatiossa, joten yhteistyö heidän kanssaan on tiivistä. Kuntien muihin toimialoihin esim. rakennusvalvontaan tai tekniseen toimeen pidetään yhteyttä tarvittaessa.

2.2 Valvonnan voimavarat ja tehtävät

Valvontayksikön alueella toimii neljä ympäristöterveystarkastajaa, viisi praktikkoeläinlääkäriä, yksi valvontaeläinlääkäri. Lisäksi toimistosihteerin työajasta on käytössä ympäristöterveydelle 70 % sekä ympäristöpalvelujohtajan työajasta 67 %.

Viranhaltijoille on delegoitu päätösvalta ympäristöterveydenhuollon asioissa, Kauhajoen kaupungin ympäristölautakunta 25.1.2023 §4

Ympäristöterveysvalvonnassa on tehtäviä, joita ei voida ennakoida, mutta niiden tekemiseen on silti varattava aikaa. Tällaisia ovat esimerkiksi hallinnolliset pakkokeinot (kuvattu laatukäsikirjassa), epidemioiden ja erityistilanteiden selvittämiset, asuntotarkastukset, sekä hakemusten ja ilmoitusten käsittely sekä asiaan kuuluvat tarkastukset. Viranomaistyöhön kuuluu myös neuvontaa ja ohjausta, jota on annettava tarpeen vaatiessa. Myös eri sisäilmatyöryhmät ja viranomaispalaverit vievät työaikaa.

Akuutit tilanteet priorisoidaan niiden ympäristöterveydellisen merkittävyyden mukaisesti. Akuutteja tilanteita ovat esim. erilaiset terveyshaittaepäilyt ja asiakasvalitukset. Myös vakiintuneiden valvontakohteiden priorisointi on mahdollista aikaisemman valvontahistorian perusteella, mikäli resurssit eivät riitä suunnitelmallisen valvonnan toteuttamiseen ja tavoitteisiin.

Ympäristöterveydenhuollossa arvioidaan olevan käytettävissä henkilöstöresursseja koko ympäristöterveydenhuollon valvontaan alla esitetyn mukaisesti (Taulukko 2.2b). Valvontasuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon, että käytettävissä olevista voimavaroista on mahdollista käyttää vain osa nimenomaan suunnitelmallista valvontaa varten.

Taulukko 2.2a. Ympäristöterveydenhuollon käytettävissä oleva henkilöstö

Toimiala	Virkojen lkm *	Suunnitellut resurssit (htv)
Terveydensuojelun valvonta	4	2
Tupakkalain valvonta	4	0,1
Elintarvikevalvonta	5	2
Eläinlääkäripalvelut	6	5
Eläinsuojeluvalvonta	1	0,8
Eläintautivalvonta	1	0,1
Avustava henkilökunnan lkm (eläintenhoitaja, sihteeri, palkka, laskut, tietoturva, näytteenotto)	3	2,2
Ympäristöterveydenhuollon johtaminen	1	0,67
Ympäristöterveydenhuollon resurssit yhteensä		12,9 (htv)

*Virkojen lkm = kuinka monessa virassa tehdään ko. toimialan valvontaa, on se sitten osa- tai täysiaikaista

Ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämiseen tarkoitettuihin vähintään 10 henkilötyövuotta vastaaviin henkilöresursseihin lasketaan kuuluviksi esimerkiksi ympäristöterveydenhuollon tehtäviä hoitavat viranhaltijat, toimistotyöntekijät sekä muu avustava henkilökunta, kuten valvonnan laskutusta hoitavat, siltä osin, kuin he avustavat ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoita ympäristöterveydenhuollon tehtävissä. Terveydensuojelulain mukainen näytteenotto (erityisesti talous-, uima- ja allasvesien osalta) voi olla järjestetty terveysvalvonnan ulkopuolisen tahon toimesta, ja voidaan laskea mukaan terveysvalvonnan resurssiin. Loma-ajoiksi palkattavat eläinlääkäreiden viransijaiset (määräaikaiset viranhaltijat) lasketaan htv-kiintiöön.

Taulukko 2.2b Suunnitelma voimavarojen jakautumisesta valvottaville toimialoille (1 htv= 220 htpv)

	Käytettävissä kokonaisuudessa suunnitelman ulkopuoliset tehtävät	valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset (työajan osuus %)
Elintarvikevalvonta* - ilmoitusten käsittely - ohjaus ja neuvonta - asiakasvalitukset - erityistilanteet	28 %	87 htpv 9,5 %
Terveydensuojelun valvonta - ilmoitusten/hakemusten käsittely - ohjaus ja neuvonta - asunnontarkastukset - viranomaisnäytteenotto - erityistilanteet - lausunnot (mm. kaava, ymp.lupa, rak.lupa)	24 %	68 htpv, 7,4 %
Tupakka- ja nikotiinivalmisteiden valvonta	1 %	2,5 htpv 0,3 %

- ilmoitusten/hakemusten käsittely - ohjaus ja neuvonta - rekisterin ylläpito		
Muut mm. - palaverit (viikko- ja työpalaverit, sisäilmatyöryhmä, digikehitystyöryhmä, viestintätiimi) - suunnittelut (vasu, työsuunnitelmat) - raportointi - koulutukset -	25 %	
VATI - kohderekisterin ylläpito	5 %	
Yhteensä	82,8 %	17,2 %

*tähän lasketaan valvontaeläinlääkäriin elintarvikevalvonnan työpanos

Voimavaroja pyritään riskinarviointiin perustuen suuntaamaan sinne, missä niitä eniten tarvitaan huomioiden valtakunnallisissa valvontaohjelmissa esitetyt painotukset. Yksityiskohtaisella toiminnan suunnittelulla pyritään varmistamaan voimavarojen mahdollisimman tehokas käyttö.

Ympäristöterveydenhuollon tehtäväkenttä on laaja ja kaikkien osa-alueiden lainsäädännön ajantasaisuudesta huolehtiminen vie osan työajasta. Kaikki neljä ympäristöterveystarkastajaa tekevät kaikkia sektoreita, joka vie tarkastustehokkuutta, mutta joka tekee työstä monipuolisempaa sekä mielekkäämpää. Koska yksikkö on pieni, niin tällä tavalla varmistetaan esim. poikkeustilanteissa osa-alueiden osaaminen.

2.3 Koulutus

Valvontahenkilöstö osallistuu ammatillista ylläpitoa varmistaviin koulutuksiin. Painopiste on lainsäädännön uudistuksiin ja ajankohtaisiin asioihin liittyvissä koulutuksissa. Jokainen työntekijä osallistuu vähintään yhteen koulutukseen vuosittain. Lisäksi pyritään osallistumaan alan koulutuksiin, joista on etäyhteys.

Vuosittain esiintyvät koulutukset

- Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset koulutuspäivät
- Ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliset opinto- ja neuvottelupäivät
- Ympäristöterveydenhuollon syyspäivät
- Ympäristöterveyspäivät
- Eduhouse -koulutukset

2.4 Tietojärjestelmät

Viranomaisen käytössä olevat operatiiviset tietojärjestelmät		
Tietojärjestelmä	Tietojärjestelmän lyhyt kuvaus	Käyttäjät
Ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATTI	Ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjausjärjestelmä, jossa hallinnoidaan elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan kohteita ja niihin kohdistuvaa valvontaa	Ruokavirasto, aluehallintovirastot, kunnat, Tulli, Puolustusvoimat, Valvira
Ilppa	Ympäristöterveydenhuollon sähköinen asiointipalvelu	Yrittäjät, yksityishenkilöt
Alkutuotanto	Sovellus, jolla voidaan hakea lähdejärjestelmistä potentiaalisia elintarvikevalvonnan alkutuotantopaikkoja.	Ruokavirasto, kunnat
Oivahymy	Elintarvikevalvonnan tarkastustulosten julkistamisjärjestelmä	Kansalaiset, yritykset
Analyysitietojen siirtopalvelu	Nimetyt laboratoriot, jotka tarjoavat analyysipalveluita (vedet ja elintarvikkeet) ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköille, voivat toimittaa näytetietoja sähköisesti ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATTIin	Nimetyt laboratoriot, Ruokavirasto, Valvira, kunnat
VYHA	Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä	Kunnat, Ruokavirasto, aluehallintovirastot, STM
TURRE	Tupakkatuotteiden ja nikotiinimesteiden vähittäismyynti- ja tukkumyyntiluvat	elinkeinoharjoittajat, kunnat, Valvira
WSP	Talousveden riskinarviointi verkkopohjaisella ohjelmalla	kunnat, vesilaitokset
RYMY	Ruokamyrkytysrekisteri toimii elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden epäily- ja selvitysilmoitusten vastaanotto- ja jakelujärjestelmänä sekä kansallisena ruokamyrkytysepidemiarekisterinä	kunnat, Ruokavirasto, STM, THL

Tietosuojaseloste

Henkilötiedot rekisteröidään Ruokaviraston ylläpitämään valvontatietojärjestelmään (VATTI). Järjestelmän rekisteriseloste on nähtävissä osoitteessa <https://www.ruokavirasto.fi/tietoameista/asiointi/tietosuoja/>.

2.5 Laatu järjestelmä

Kauhajoen kaupungin ympäristöterveysvalvonnalla on laatu järjestelmä, jota päivitetään 2025.

2.6 Viestintä

Viestintään kuuluu asiakaspalvelu, neuvonta ja opastus sekä tiedottaminen. Asiakaspalvelua hoitavat kaikki työntekijät. Ensisijainen tiedotusvastuu on ympäristöpalvelujohtajalla.

Ulkoinen viestintä

Kauhajoen kaupungilla on verkkosivut kauhajoki.fi ja sosiaalisen median kanavat Facebook, Instagram ja LinkedIn. Ulkoisen viestinnästä kehittämisestä ja suuntaviivoista vastaa viestin-

nän asiantuntija yhdessä osasto- ja palvelukokonaisuuksien johtajien ja päälliköiden sekä toimialojen viestintävastaavien kanssa.

Ympäristöterveysvalvonta on ottanut käyttöön vuosikellon viestinnän työkaluksi. Vuosikelloon on suunniteltu tulevan vuoden jokaiselle kuukaudelle ajankohtaisia teemoja.

Sisäinen viestintä

Ympäristöpalvelun henkilökunnalla on kaksi kertaa kuussa viikkopalaveri, jossa käsitellään ajankohtaisia asioita. Palaveriin osallistuu ympäristöpäällikkö, toimistos sihteeri, ympäristöterveystarkastajat, ympäristötarkastajat ja valvontaeläinlääkäri.

Ympäristöterveystarkastajat pitävät omia palavereita ajankohtaisista asioista tarpeen mukaan. Koulutusmateriaalit käydään läpi joko viikkopalaverissa tai terveystarkastajien palaverissa.

Lisäksi ympäristöpalveluiden viestintävastaava on myös Kauhajoen kaupungin viestintätiimin jäsen. Viestintätiimissä tarkastellaan viikko tai kuukausi tasolla tulevia kaupungin viestintätarpeita.

Valvontasuunnitelman vireilletulosta tiedottaminen

Valvontasuunnitelma vuosille 2025–2028 on kuulutettu kuntien ilmoitustauluilla 26.11-10.12.2024. Valvontasuunnitelmaan tehdään vuosittain tarvittavat päivitykset.

2.7 Valvonnan maksullisuus

Valvontasuunnitelman mukainen ympäristöterveysvalvonta on pääosin maksullista. Tarkastuksiin voi kuulua perustarkastus tai osa / uusintatarkastus. Kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontamaksujen perimiseen oikeuttavat ja velvoittavat säännökset on sisällytetty ympäristöterveydenhuollon eri lakeihin (elintarvikelaki, terveydensuojelulaki, tupakkalaki ja lääkelaki). Maksuja ei kuitenkaan voida periä esimerkiksi ruokamyrkytys- ja talousvesiepidemioiden tai valitustapausten selvittämisestä, vaan näitä varten on varattu varoja talousarviossa.

Päätöksistä, ilmoituksista, valvonnasta ja näytteenotosta perittävät maksut perustuvat kohdetyypeittäin arvioituun keskimääräiseen työajan tarpeeseen. Näiden lisäksi peritään valvonnan perusmaksu valvontakohdekohtaisesti kunnan valvomilta kohteilta (elintarvikelaki ja terveydensuojelulaki), niiltä, joita maksu koskee sekä tupakkatuotteiden vuotuinen valvontamaksu tupakkalain mukaisilta myyntipisteiltä.

Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnin yhteydessä arvioidaan myös valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen.

Kauhajoen kaupungin kaupunginhallitus on hyväksynyt ympäristöterveydenhuollon maksutaksan 3.6.2024 § 126.

2.8 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Kauhajoen kaupungin ympäristöpalvelut käyttää pääasiassa Seinäjoella sijaitsevaa SeiLab:ia. Ruokavirasto on hyväksynyt ko. laboratorion elintarvikelain, terveydensuojelulain sekä salmonellavalvontaohjelman nojalla. Ruokaviraston sivuilla on lista, mitkä menetelmät on akkreditoit.

Yhteystiedot:

SeiLab

Vaasantie 1C

60100 Seinäjoki

Materiaalinäytteet sekä muut sisäilmanäytteet lähetetään:
KVVY –Porilab (Kokemäenjoen vesiensuojeluyhdistys ry)
Tiedepuisto 4
28400 Pori

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys (KVVY) ry:n laboratorion laatu järjestelmä on FINAS-akkreditoitu laatustandardin SFS-EN ISO/IEC 17025: 2005 mukaisesti. KVVY:n laboratorio on lisäksi Ruokaviraston elintarvikelain (23/2006), terveydensuojelulain (763/1994), eläintautilain (441/2013), lannoitevalmistelain (539/2006), rehulain (86/2008) ja sivutuoteasetuksen (EY 1069/2009) nojalla hyväksymä, viranomaistutkimuksia tekevä laboratorio.

Erityistilanteissa käytämme lähintä mahdollista laboratoriota, joka on SeiLab, Seinäjoki.

Elintarvikevalvontaviranomainen voi osoittaa laboratorion, jossa viranomaisnäytteet analysoidaan myös toiminnanharjoittajan maksamien viranomaisnäytteiden osalta.

3. Valvonnan toimialat

3.1 Yleistä

Tämän suunnitelman mukainen valvonta perustuu terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:ssä mainittujen ympäristöterveydenhuollon lakien mukaan kunnille säädettyyn valvontaan. Lainsäädäntö on esitetty toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa. Ajantasainen lainsäädäntö löytyy viranomaisille tarkoitetuista sivustoista Pikantti ja Valviran Extranet

Toimialakohtainen valvonta esitellään valvontaohjelmissa. Tähän suunnitelmaan on koottu valvontayksikön alueella erityisesti suunnitelmakaudella painottuva valvonta, painopisteet ja projektit.

3.1.1 Valvontakohteiden / valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet ja riskinarviointi

Uudet kohteet tulevat ilmoituksen käsittelyn jälkeen suunnitelmallisen valvonnan piiriin, jolloin myös kohteeseen tehtävä ensimmäinen tarkastus on suunnitelmallinen tarkastus, josta peritään maksu. Ensimmäinen tarkastuskäynti perustuu Ruokaviraston ja Valviran ohjeistuksiin.

Valvontakohteiden riskiluokitus määräytyy toimintatyyppin ja toimintaluokan mukaan, jotka syötetään VATI- tietojärjestelmään. Annettujen tietojen perusteella ohjelma muodostaa riskiluokan ja tarkastustiheyden.

Elintarvikevalvonnan riskiluokitustaulukon mukaista suunnitelmallista tarkastustiheyttä voidaan laskea 50 % silloin, kun:

- taulukoiden antama suunnitelmallinen lähtökohtainen tarkastustiheys on kaksi tarkastusta vuodessa tai enemmän ja kuusi edellistä Oiva-raportin arviointitulosta on A (oivallinen)
- joustot: Oma valvonta, rakenteet, toiminta

Terveydensuojeluvälön riskinarviointimallit on kuvattu laatu käsikirjassa. Riskinarvioinnissa otetaan huomioon kohteiden koko, toiminnan laatu, tilat, havaitut epäkohdat ja aikaisemmat valvontatulokset. Ellei kohdetyyppikohtaista riskinarviointia ole tehty, sovelletaan valtakunnallisen valvontaohjelman riskiluokkaa ja tarkastustiheyttä.

Kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella valvontakohteen suunnitelman mukaista tarkastustiheyttä voidaan tarvittaessa lisätä tai vähentää. Riskinarviointi perustuu toiminnasta ja tiloista mahdollisesti aiheutuviin terveyshaittoihin sekä toiminnan valvontahistoriaan sekä omavalvonnan toimivuuteen. Toiminnanharjoittajalle tulisi kertoa mihin tarkastustiheys perustuu ja miten hän voi siihen vaikuttaa. Riskinarviointi on jatkuva prosessi eli seuraavalla säännöllisen valvonnan tarkastuksella arvioidaan kohdekohtainen riski uudelleen, ellei sitä ole jostain syystä ollut tarvetta tehdä aikaisemmin. Säännöllisen valvonnan vähimmäistarkastustiheys on 0,2 eli yksi tarkastus viiden vuoden välein.

3.1.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Valvontasuunnitelma-asetuksen mukaan kunnan suunnitelman tulee sisältää tarkastuksen sisällön määrittely sekä tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika. Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä ja tarkastuskertomuksessa tulee esittää, minkä säännösten mukaan tarkastus on tehty. Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus ja tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen sekä tarkastuskertomuksen laatiminen.

Ympäristöterveydenhuoltoon liittyvän valvonnan toimeenpanossa tarkastustoiminta on oleellinen osa selvitettyä valvottavan kohteen tai toiminnan vaatimuksenmukaisuutta. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vai jonkin osa-alueen tarkastuksen. Valvontaohjelma-asetuksen (664/2006) mukaan tarkastukset voivat sisältää näytteiden ottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palvelujen terveyshaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Pelkkää näytteenottokäyntiä ei voida pitää tarkastuksena. Tarkastuksesta tehdään tarkastuskertomus ja mahdolliset liitteet, jotka toimitetaan tiedoksi asianosaiselle. Tarkastuskertomus voidaan tarvittaessa lähettää tiedoksi myös muille viranomaisille. Seuraavassa taulukossa on esitelty tarkastuksen yleinen sisältö toimialoittain.

Taulukko 3.1.2 Tarkastuksen yleinen sisältö eri toimialoilla

	Tarkastuksen yleinen sisältö
Elintarvikevalvonta	Minkä tahansa näkökohdan tutkiminen sen toteamiseksi, onko kyseinen näkökohta vaatimusten mukainen. Pääsääntöisesti ilman ennakkovaroitusta. Yksi tarkastus ei yleensä voi kattaa koko yrityksen toimintaa, kohdistuu johonkin tiettyyn osaan, kuitenkin niin, että kolmen vuoden aikana kaikki yrityksen toiminnot tulevat tarkastetuiksi.
Terveydensuojelun-valvonta	Selvittää terveysvaaran tai haitan esiintyminen (aistinvaraista tarkastelua ja arviointia, mittauksia ja tarvittaessa näytteenottoa). Tarkastuksista ilmoitetaan pääsääntöisesti ennakkoon.
Tupakkalainvalvonta, lääkelainvalvonta (nikotiini)	Tavoite tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen vaatimustenmukaisuus. Pääsääntöisesti ilman ennakkovaroitusta.

3.2 Elintarvikevalvonta

3.2.1 Elintarvikevalvonnan tarkoitus ja tehtävä

Elintarvikelain (297/2021) tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu sekä varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyys. Elintarvikelain avulla halutaan turvata korkealaatuinen elintarvikevalvonta, joka edellyttää valvonnalta suunnitelmallisuutta ja eri toimijoiden tasapuolista ja oikeudenmukaista kohtelua. Suunnitelmaan sisällytetään elintarvikkeiden alkutuotantopaikkojen, hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen ja ilmoitusta edellyttävän toiminnan säännöllinen valvonta. Tilapäinen elintarvikkeiden myynti ei kuulu säännöllisen valvonnan piiriin, mutta tällaista toimintaa valvotaan tarvittaessa.

Elintarvikelainsäädännön lähtökohtana on, että ensisijainen vastuu elintarvikkeiden turvallisuudesta ja määräystenmukaisuudesta on elintarvikealan toimijalla. Omavalvonnan avulla toimija varmistaa, että elintarvikkeen turvallisuus ei vaarannu sinä aikana, kun elintarvike on toimijan vastuulla. Viranomaisvalvonnan tehtävä on puolestaan varmistaa, että omavalvonta toimii tehokkaasti ja että elintarvikkeen turvallisuus, jäljitettävyys ja muu määräysten mukaisuus toteutuu kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa.

3.2.2 Henkilöstö

Elintarvikevalvontaa suorittaa neljä ympäristöterveystarkastajaa ja valvontaeläinlääkäri / kunnaneläinlääkäri (maitohygieniatarkastukset).

3.2.3 Painopistealueet elintarvikevalvonnassa

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2025–2028

Osa 2: Toimenpiteet päämäärien saavuttamiseksi –valvonnan painopisteet

Elintarviketurvallisuus, rehut ja luonnonmukainen tuotanto

Kehittämisteema	Painopiste	2025
Teknologia ja tieto	Lämpötilahallinta elintarvikehuoneistoissa	Valvontatietojen 2023-2024 analysointi Yhteenveto valvontatuloksista Mahdollisten jatkotoimenpiteiden suunnittelu: Ruokavirasto
	Valvojan työkalupakki, Painopisteen kokonaistavoitteena on valvontaviranomaisten hallinnollisen osaamisen vahvistaminen	Valvojan työkalupakkiin ja käsikirjaan liittyvät koulutukset: Ruokavirasto
	Alustava: :Histamiinivalvontaprojekti	Koordinoi, ohjaaja laatii yhteenvedon: Ruokavirasto •Ottaa näytteitä ja tutkituttaa: kunnat

Paikallinen painopistealue 2025

- Oiva-rivit:
 - 3.1. Tilojen ja rakenteiden puhtaus ja järjestys
 - 3.2. Pintojen, kalusteiden, laitteiden ja työvälineiden puhtaus

3.2.4. Valvontakohteiden rekisteröiminen

Kohteiden ilmoitus- ja hyväksymismenettelyt, joilla viranomainen saattaa elintarvikealan ja elintarvikekontaktimateriaalialan kohteet valvonnan piiriin on kuvattu laatukäsikirjassa.

3.2.5 Tarkastukset

Elintarvikevalvonnan tarkastukset perustuvat EU-säädöksiin, elintarvikelakiin ja sen nojalla annettuihin asetuksiin.

Elintarvikevalvontatarkastukset ovat pääasiassa valvontasuunnitelman mukaisia Oiva-tarkastuksia. Oiva-tarkastuksissa viranomainen arvioi yrityksen elintarvikeeturvallisuutta. Toiminnan laajuuteen ja riskiperäisyyteen nähden osa yrityksistä voidaan tarkastaa esim. useamman kerran vuodessa, mutta osa esim. vain kerran kolmessa vuodessa. Oiva-järjestelmän C- tai D-arvion jälkeen tehtävän seurantatarkastuksen katsotaan olevan valvontasuunnitelman mukainen tarkastus (arviot määrästä kirjattu liitteessä 1).

Tarkastuksia tehdään myös epäilyjen, valitusten ja pyyntöjen mukaan tarvittaessa, jotka ovat valvontasuunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia.

Tarkastus tehdään pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta, koska on tarkoitus tarkastaa sen hetkistä toimintaa yrityksessä.

Oivan myötä valvonnassa painotetaan riskiperusteisuutta. Osa tarkastettavista asioista on katsottu olevan korkeamman elintarvikeeturvallisuusriskin kohtia ja ne tarkastetaan useammin, vaikka joka tarkastuskerralla. Muut kohdat tarkastetaan tarkastajan harkinnan mukaan vähintään kerran kolmessa vuodessa tai silloin, jos niissä tarkastuksella huomataan epäkohtia. Epäkohta on elintarvikelainsäädännön vastainen ja jonka toimijan tulisi korjata.

Jos tarkastettu yritys on saanut jostakin asiasta arvosanan korjattavaa tai huono, tekee valvoja aina yritykseen seurantatarkastuksen. Seurantatarkastuksella tarkastetaan vähintään, että havaittu epäkohta on korjattu. Aiemmin saatu arvosana pysyy voimassa, kunnes tarkastaja seurantatarkastuksella toteaa epäkohdan korjatuksi. Korjattavista epäkohdista sovitaan määräaika, mihin mennessä epäkohdat kuuluvat korjata. Oiva-tarkastus on kuvattu laatukäsikirjassa (PK3).

Oiva-raportti koostuu julkisesta ja ei-julkisesta asiakirjasta. Julkinen asiakirja on nähtävillä Oivahymy.fi-sivuilla, sekä toimijan asiakassisäännön yhteydessä. Ei-julkinen asiakirja, joka pitää sisällään yksityiskohtaisemmat tiedot tarkastuksesta, lähetetään toimijalle yhdessä julkisen asiakirjan kanssa.

Tarkastuksen sisällön yleinen määrittely on kohdassa 3.1.2 (taulukko). Tarkastuksella käytetään Vatissa olevia tarkastuslomakepohjia. Tarkastuksen sisällön yksityiskohtainen määritelmä löytyy Oiva-tarkastusohjeista (oivahymy.fi nettisivuilta). Tarkastuksien ohjeelliset ajat, tarkastustiheys ja valvontakohdemäärät on esitetty liitteessä 1. Tarkastus pitää sisällään valmistelun, itse tarkastuksen sekä Oiva-raportin laatimisen.

3.2.6 Näytteenotto ja tutkiminen

Suurimmalla osalla alueen elintarviketoimijoilla on toimiva omavalvontanäytteenotto. Viranomaisnäytteitä otetaan suunnitelman mukaisesti sellaisista kohteista, joilla omavalvonnan näytteenotto ei pelaa.

Viranomaisvalvontana otetut näytteet tutkitaan pääosin SeiLab Oy:ssä. Erikoisnäytteille etsitään tapauskohtaisesti sopivin hyväksytty laboratorio.

Mikäli tulokset eivät ole sallituissa rajoissa, selvitetään poikkeaman syyt ja tehdään tarvittaessa korjaavat toimenpiteet.

Viranomaisnäytetiedot kirjataan VATI-tietojärjestelmään.

Taulukko 3.2.6 Näytteenottosuunnitelma 2025

KOHDE	NÄYTTEET	NÄYTTEIDEN MÄÄRÄ	TUTKIMUKSET
Yksittäisten toimijoiden omavalvonnassa toimivuuden todentamiseksi otettavat näytteet (Laskutus toimijalta)	Pintapuhtausnäytteet Elintarvikenäytteet	75 kpl 12 kpl	Aerobiset mikro-organismit E.coli tai enterobakteerit (Salmonella) (Listeria)

Tarvittaessa otetaan Ruokaviraston pyytämiä näytteitä, esim. vierasainevalvontaan liittyviä näytteitä alkutuotantotiloilta.

3.2.7 Hallinnolliset pakkokeinot ja seuraamusmaksu

Hallinnolliset pakkokeinot

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään elintarvikevalvonnassa silloin, kun elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten noudattamiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet toimijan velvoittamiseksi ole riittäviä.

Pakkokeinoja ovat määräykset, kiellot, elintarvikkeen haltuunotto sekä elintarvikkeen käyttöä ja hävittämistä koskevat päätökset. Mikäli elintarvikealan toimija ei ole noudattanut valvontaviranomaisen antamaa määräystä tai kieltoa, valvontaviranomainen voi puuttua elintarvikehuoneiston toimintaan. Viranomaisen voi peruuttaa tekemänsä alkutuotantopaikan tai elintarvikehuoneiston hyväksymistä koskevan päätöksen kokonaan tai osittain. Viranomaisen voi keskeyttää tai lopettaa rekisteröidyn alkutuotannon, elintarvike- tai kontaktimateriaalitoiminnan.

Hallinnollisiin pakkokeinoihin ryhtyminen ei ole valvontasuunnitelman mukaista suunnitelmallista valvontatyötä. Kyseessä on lisätyö, jolla varmistetaan elintarvikemääräysten noudattaminen. Tämä lisätyö on huomattavasti työläämpää kuin suunnitelmallinen tarkastustyö ja vie suhteessa huomattavasti enemmän aikaa valvontatapausta kohti.

Elintarvikelain 27 §:n mukaan hallinnollisia pakkokeinoja koskevaa toimivaltaa käyttää ympäristölautakunta.

Seuraamusmaksu

Toimivaltainen valvontaviranomainen voi määrätä toimijan maksamaan vähintään 300 euron ja enintään 5 000 euron elintarvikevalvonnassa seuraamusmaksun elintarvikelain 67 §:ssä mainituissa määräysten vastaisuuksissa. Seuraamusmaksu voidaan määrätä esimerkiksi, kun toimija kehotuksesta huolimatta laiminlyö elintarviketoiminnan rekisteröinti-ilmoituksen tai ei noudata elintarvikelain 17 §:ssä säädettyä vakavia vaaroja tai ruokamyrkytyksiä koskevaa ilmoitusvelvollisuutta.

3.3 Terveydensuojelun valvonta

3.3.1 Terveydensuojelun tarkoitus ja tehtävä

Terveydensuojelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Väestön terveyttä suojellaan mm. valvomalla ja tutkimalla säännöllisesti talous- ja uimaveden laatua, sekä asumisen ja terveydensuojelulain mukaisten kohteiden terveydellisiä olosuhteita. Lisäksi väestön terveyttä suojellaan vaikuttamalla alueiden käyttöön terveyshaittoja ehkäisevästi.

3.3.2. Henkilöstö

Terveydensuojelun valvontaa suorittaa neljä ympäristöterveystarkastajaa.

3.3.3 Painopistealueet terveystarkastuksessa

Valvonnan painopisteiden avulla on tarkoitus turvata ihmisten terveellinen elinympäristö kohdistamalla rajalliset valvontaresurssit tehokkaasti ja suunnitelmallisesti.

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on yhtenäinen valvonta ja yhteistyö. Tätä teemaa tukevat terveydensuojelulain valvontaohjelman painopisteet, joita ovat omavalvonnan tukeminen ja elinympäristöterveyden edistäminen. Terveydensuojelulaki sisältää yleisperiaatteen, jonka mukaan toiminnanharjoittajan on suunniteltava ja toteuttava toimintansa siten, että terveyshaittojen syntyminen ehkäistään. Toiminnassa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon yksilöiden tai ryhmien erityinen herkkyys ja niistä seuraavat erityisvaatimukset.

[Terveydensuojelun valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteet ohjelmakaudella 2025-2028](#)

Terveydensuojelun painopisteet (2025–2028)		
Talovesivalvonnan uudet sisällöt	Osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa	Valmius ja varautuminen terveydensuojelussa
Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta: <ul style="list-style-type: none">• Alueellinen yhteistyö• Riskienhallintasuunnitelmat• Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinta	Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta: <ul style="list-style-type: none">• Toiminnanharjoittajien omavalvonnan ja paikallisten tarpeiden sekä erityispiirteiden huomioon ottaminen riskinarviossa• Asumisterveysasioissa ajantasaiseen tietoon perustuva ohjaus ja valvonta, oman osaamisen kehittäminen ja ylläpito sekä yhteistyön ja ennakkoinnin edistäminen	Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta: <ul style="list-style-type: none">• Häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien päivittäminen ja yhteensovittaminen.• Yhteistyön vahvistaminen hyvinvointialueiden kanssa.• Osallistuminen häiriötilante- tai valmiusharjoitukseen lähtökohtaisesti vuosittain

3.3.4. Valvontakohteiden rekisteröiminen

Kohteiden ilmoitus- ja hyväksymismenettelyt, joilla viranomainen saattaa terveydensuojelulain mukaisen kohteen valvonnan piiriin on kuvattu laatukäsikirjassa.

3.3.4 Tarkastukset

Terveysvalvonnan tarkastukset perustuvat terveydensuojelulakiin ja sen nojalla annettuihin asetuksiin.

Terveydensuojelulainmukaiset tarkastuksen ovat pääasiassa valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia.

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on viime kädessä selvittää, aiheutuu-ko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä usein mittauksia ja mahdollisesti näytteenottoa jatkotutkimuksia varten. Mikäli tarkastuksella todetaan puutteita toiminnassa tai olosuhteissa, antaa terveydensuojeluviranomainen tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset tai -määräykset.

Moniin terveydensuojeluvalvonnan kohteisiin (esim. koulut) kohdistuu myös muiden viranomaisten suorittamaa valvontaa. Valvontatoiminnan kehittämiseksi ja tehostamiseksi on tarkoituksenmukaista tehdä yhteistarkastuksia, jolloin kohde tarkastetaan kattavasti samalla kertaa eri lainsäädäntövaatimusten mukaisesti. Yhteistarkastusten lisäksi myös muu tiedonvaihto viranomaisten kesken on tärkeää.

Tarkastuksesta laaditaan tarkastuskertomus, joka täyttää sille asetetut vaatimukset ja jossa huomioidaan muun muassa toimialakohtaiset ohjeet. Valvira on laatinut yhteistyössä valvontayksiköiden kanssa VATI-tarkastuslomakepohjat terveydensuojelulain suunnitelmallista valvontaa varten.

Tarkastuksen yleinen määrittely löytyy kohdasta 3.1.2. Tarkastuksella käytetään Vatissa olevia tarkastuslomakepohjia.

Alueen valvontakohteiden määrät ja suunnitelmallisten tarkastusten määrät on esitetty liitteessä 1.

Valvontasuunnitelman ulkopuolisiin tehtäviin kuuluvat asunnontarkastukset, lausuntojen laatiminen, näytteenotto erityistilanteissa (talousvesi/uimavesi), erilaisten valitusten käsittely, yleinen neuvonta ja ohjaus.

Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin perustettavasta TsL:n 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus terveydensuojeluviranomaiselle, jolloin viranomainen saa tiedon toiminnan harjoittajasta ja voi antaa ohjausta ja neuvontaa (esim. kauneushoitola). Ilmoituksen käsittelystä peritään terveydensuojelulain mukaisen maksun. Tällaisia tiloja voidaan valvoa asiakirjatarkastuksina. Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin voidaan suorittaa tarkastus hallintomenettelylain mukaisesti, mikäli epäillään vakavaa terveyshaittaa. Kotirauhan piiriin kuuluvana tilana ei pidetä sellaista tilaa, jossa on erillinen sisäänkäynti ja tiloja ei käytetä vakituisen asumiseen.

3.3.5 Asumisterveysasioiden käsittely

Asunnontarkastuksia tehdään kuntalaisten pyynnöstä asuntojen terveyshaittojen selvittämiseksi ja poistamiseksi. Asunnontarkastukset liittyvät sisäilman laatuun, meluhaittoihin, kosteus- ja homevaurioihin, asuntojen siivottomuuteen tai huonokuntoisuuteen, ilmanvaihdon puutteellisuuteen, hajuihin ja kylmyyteen. Todettujen epäkohtien poistamiseksi annetaan tarpeellisia korjauskehotuksia ja tarvittaessa käytetään muita terveydensuojelulain mukaisia keinoja terveyshaittojen poissulkemiseksi.

Kuntalaisille ja kiinteistöjen haltijoille annetaan neuvontaa ja ohjausta asumisterveyteen liittyvissä kysymyksissä. Neuvonta on pääsääntöisesti puhelinneuvontaa asiakkaiden ottaessa yhteyttä ympäristöterveystarkastajaan.

Asunnontarkastus tulee vireille asukkaan tai asunnon omistajan kirjallisella asunnontarkastuspyynnöllä.

Lomake on saatavilla Kauhajoen kaupungin nettisivuilta.

Tarvittaessa käytetään ulkopuolisia asiantuntijoita, joilla on lain edellyttämä asiantuntemus ja pätevyys.

3.4 Tupakkalain ja nikotiinivalmisteiden valvonta

3.4.1 Tupakkavalvonnan tarkoitus ja tehtävä

Tupakkalain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Kunta valvoo tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten toteutumista alueellaan. Kuntien tehtävä sisältävät mm. tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntilupien sekä tukkumyynti-ilmoitusten käsittelyn (mahdollisesti myös savuttomien nikotiinituotteiden osalta lakimuutoksen voimaantultua).

Tupakkalain mukaan kunnan terveysviranomaisten tulee omasta aloitteestaan ja tehtyjen ilmoitusten perusteella suorittaa tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden varastointi- ja myyntipaikkojen tarkastuksia sekä valvoa tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myyntiä ja muuta luovuttamista sekä markkinointi- ja esilläpitokieltoja. Kunta valvoo myös tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattamista sekä määrää tupakointikieltoja asuntoyhteisön hakemuksesta. Jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan säännösten vastaista toimintaa, kunnan tulee tupakkalain nojalla kieltää säännösten vastainen toiminta sekä asettaa määräaika, jonka kuluessa tämä toiminta on lopetettava.

Tarkastuksella käytetään Vatissa olevaa tarkastuslomakepohjaa.

Asuntoyhteisö voi hakea ympäristölautakunnalta tupakointikiellon määräämistä asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Kielto on määrättävä asuntoyhteisön hakemuksesta, jos edellytykset täyttyvät.

Lääkelain mukaan kunta valvoo alueellaan nikotiinivalmisteiden kaupoista tapahtuvaa myyntiä. Kunnan tulee omasta aloitteestaan ja tehtyjen ilmoitusten perusteella tarkastaa nikotiinivalmisteiden varastointi- ja myyntipaikkoja sekä valvoa nikotiinivalmisteiden myyntiä. Kunnan on myönnettävä kirjallisesta hakemuksesta lupa nikotiinivalmisteiden myyntiin, jos hakija täyttää lääkelain edellytykset säilyttää ja myydä nikotiinivalmisteita. Kunnan on ilmoitettava luvan antamisesta ja myynnin lopettamisesta lääkelaitokselle. Mikäli myyntitoiminta on tarkastuksessa tai muutoin havaittu lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaiseksi, kunnan tulee kieltää toiminta sekä asettaa määräaika, jonka kuluessa säännösten vastainen toiminta on lopetettava.

3.4.2 Henkilöstö

Kauhajoen kaupungin valvonta-alueella tupakka- ja lääkelain valvontaa suorittaa neljä ympäristöterveystarkastajaa.

3.4.3 Painopistealueet tupakkavalvonnassa

Tupakkalain valvontaohjelmakauden 2025- 2028 painopisteiden tarkoituksena on edesauttaa tupakkalain ja tupakkapolitiikan tavoitteiden toteutumista. Kunta itse määrittelee, miten painopisteet huomioidaan kunnan alueella tehtävässä valvonnassa.

Tupakkalain valvontaohjelmakauden 2025-2028 painopisteet ovat:

- 1) Savuttomat nikotiinituotteet tuotevalvonnan näkökulmasta
- 2) Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa
- 3) Etämyynti
- 4) Markkinointi
- 5) Ehkäisevä päihdetyö

Valvontakauden alussa resurssit käytetään savuttomien nikotiinituotteiden mahdollisiin lupakäsittelyihin sekä valvonnan töihin (Lakimuutoksen voimaantultua). Muun valvonnan yhteydessä tehtävissä tarkastuksissa kiinnitetään huomiota mahdollisuuksien mukaan myös muihin painopisteisiin. Ehkäisevän päihdetyön yhteistyölle ollaan avoimia ja mahdollisuuksien mukaan osallistutaan.

Nikotiinivalmisteiden valvonnassa ei ole erillisiä painopistealueita.

3.4.4 Valvontakohteiden rekisteröiminen

Kohteiden ilmoitus- ja hyväksymismenettelyt, joilla viranomaisen saattaa tupakkalain ja nikotiinivalmisteen mukaisen kohteen valvonnan piiriin on kuvattu laatukäsikirjassa.

3.4.5 Tarkastukset

Tupakkavalvonnan tarkastukset perustuvat tupakkalakiin ja sen nojalla annettuihin asetuksiin. Nikotiinivalmisteiden valvonta perustuu lääkelakiin.

Tupakkalain suunnitelmallista valvontaa on valtakunnallisesti yksinkertaistettu siten, että suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu sellaiset kohdetyypit, joissa tupakointi on tupakkalain perusteella kielletty. Tällaisia kohdetyyppejä ovat muun muassa täysin savuttomat ravintolat, päiväkotien ja oppilaitosten sisätilat ja ulkoalueet sekä virastojen ja viranomaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatut sisätilat.

Valvontaohjelman suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistettuihin kohdetyyppeihin voidaan edelleen kohdistaa suunnitelmallista valvontaa silloin, kun valvontakohdetyyppi on valvonnan painopistealueena. Muutenkin tupakkalain toteutumista, esimerkiksi koskien tupakointikielto ja -rajoituksia, voidaan valvoa muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteydessä. Tupakointikieltoja ja -rajoituksia valvottaessa tarkastetaan, että tupakointi on kielletty ja tupakointikieltoja noudatetaan. Tupakkalain mukaisella tarkastuskäynnillä käytetään ensisijaisesti aistihavaintoihin perustuvaa arviointia.

Tarkastuksen yleinen määrittely löytyy kohdasta 3.1.2. Tarkastuksen sisällön yksityiskohtainen määrittelmä löytyy laatukäsikirjasta.

Alueen tupakkavalvonta- sekä nikotiinivalmistekohteiden määrät ja suunnitelmalliset tarkastusmäärät on esitetty liitteessä 1.

Tupakka- sekä nikotiinivalvontaa suoritetaan pääosin muun valvonnan yhteydessä.

3.5 Eläinlääkintähuolto

Eläinlääkintähuollolle on laadittu erillinen valvontaohjelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kuntien järjestämistä eläinlääkintäpalveluista.

4. Erityistilanteisiin varautuminen

4.1 Toiminta erityistilanteissa

Kauhajoen kaupungin ympäristöterveysvalvonnalla on valmiussuunnitelma erityistilanteita varten.

4.2 Epidemioiden selvittäminen (selvitystyöryhmä)

Ilmoitus tai epäily elintarvike-, talous- tai uimavesivälitteisestä ruokamyrkytyksestä edellyttää viipymättä tehtävää arviointia ja selvitystä tapauksesta. Ruoka- tai vesivälitteisten epidemiatutkimusten keskeinen tavoite on sairastumisen aiheuttajan ja lähteen etsiminen. Nopea selvittäminen on tärkeää, jotta voidaan estää epidemian mahdollinen leviäminen ja saada ehkäisevät toimenpiteet käyntiin. Elintarvikkeiden, juomaveden ja uimaveden välityksellä leviävien tartuntatauti-epidemioiden sekä muiden ruokamyrkytysten selvittämiseksi, rajoittamiseksi ja ehkäisemiseksi on tarpeen seurata niiden esiintymistä.

Ruokamyrkytysepidemian selvittämiseksi on nimetty selvitystyöryhmä. Kauhajoen kaupungin ympäristölautakunta 15.3.2023 19§.

Elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvitystyöryhmän kokoonpano on seuraava:

- Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen infektio-taudeista vastaava lääkäri
- Suupohjan Sote-keskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri
- Sote-keskuksen hygieniahoitaja
- Isojoen kunnan vesihuollosta vastaava
- Kauhajoen kaupungin vesihuollosta vastaava
- Karijoen kunnan vesihuollosta vastaava
- Teuvan kunnan vesihuollosta vastaava
- ympäristöpäällikkö
- vastaava virkaeläinlääkäri
- valvontaeläinlääkäri
- ympäristöterveystarkastajat (4)

Laajoissa ja luonteeltaan erityisissä epidemioissa työryhmää täydennetään ulkopuolisilla asiantuntijoilla. Ruokamyrkytysepidemian selvittäminen vaatii hyvää yhteistyötä tartuntatauti-, terveydensuojelu- ja elintarvikevalvontaviranomaisten välillä, jonka takia epidemiatyöryhmä kokoontuu säännöllisesti kerran vuodessa ja tarvittaessa useammin.

Valvontaviranomainen tekee epidemiaepäilyä koskevan ilmoituksen sähköisesti elintarvike- ja vesivälitteisten ruokamyrkytys-epidemioiden ilmoitus- ja raportointijärjestelmään (RYMY) sekä aluehallintovirastolle. Lisäksi sairastumis- ja haittaepäilyilmoitukset kirjataan VATI-tietojärjestelmään, joko valvontaviranomaisen toimesta tai kuntalainen/toimija voi itse kirjata ilmoituksen Ilppa-järjestelmän kautta.

Erityistilanteista toimintaohjeet löytyvät laatukäsikirjasta.

5. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointia hyödynnetään ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa. Taulukossa on esitetty pääpiirteissään arvioitavat asiat.

Arviointikohde	Tarkastelu ja selvitys
Suunnitellun toiminnan ja tarkastusten kattavuus	<ul style="list-style-type: none"> • Kaikkien toimialojen valvonnan kattavuus • Valtakunnallisten ja omien painopisteiden valvonnan toteutuminen • Tarkastuksilla esiin tulleiden epäkohtien määrä ja laatu sekä viranomaisen toimenpiteet näiden epäkohtien korjaamiseksi ja asioiden saattamiseksi määräystenmukaiselle tasolle
Tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan)	<ul style="list-style-type: none"> • Toteutuneiden tarkastusten lukumäärä • Näytteet ja analyysit • Valvontahankkeisiin osallistuminen
Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen	<ul style="list-style-type: none"> • Valvonnasta kertyvät maksutulot toimialoittain • Valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen, tieto siitä onko valvonnasta saadut tulot kohdennettu ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämiseen
Voimavarat ja yhteistoiminta-alueen toimivuus	<ul style="list-style-type: none"> • Voimavarojen määrä suhteessa lainsäädännön vaatimukseen, valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan • Selvitys, paljonko voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin <ul style="list-style-type: none"> - Erittely henkilöstövoimavarojen kohdentumisesta eri lakien mukaiseen valvontaan (VYHA) - Valvonnan tehokkuuden toteutuminen (verrataan keskusvirastojen ohjeisiin)
Toiminnan kehittämistarpeet	<ul style="list-style-type: none"> • Toimenpiteet, joilla tilannetta parannetaan seuraavalla toimintavuodella
Arviointi- ja ohjauskäynnit	<ul style="list-style-type: none"> • Havaitut hyvät toimintatavat, kehitettävää, korjattavaa

Kauhajoen kaupungin ympäristöterveydenhuollon vuoden 2025 valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi käsitellään ympäristölautakunnassa, jonka jälkeen arviointi toimitetaan sähköisesti VYHA-järjestelmän kautta aluehallintovirastoon 31.3.2026 mennessä.

Toimintaluokka	Toimintatyyppi	Toimipaikkoja	Riskiluokan mukainen tarkastustiheys /vuosi	Ohjeellinen tarkastusaika /h	Tarkastukset 2025	Työaika /h
Alkutuotanto	Maidontuotanto	112	0,2	2	0	0
Alkutuotanto	Hunajantuotanto	3	0-0,2	2	0	0
Alkutuotanto	Lihantuotanto	11	0	0	0	0
Alkutuotanto	Munantuotanto	2	0,2	2	0	0
Alkutuotanto	Puutarhaviljely (avomaa, kasvihuone)	15	0-0,2	2	0	0
Alkutuotanto	Peltoviljely	414	0	0	0	0
Elint. valm., ei maito/liha/kala/muna/vilja-kasvis	Juomien valmistus	1	0,33-0,5	3	1	3
Elint. valm., ei maito/liha/kala/muna/vilja-kasvis	Muu valmistus	1	0,33	3	0	0
Elint. valm., ei maito/liha/kala/muna/vilja-kasvis	Yhdistelmätuotteiden valmistus	2	1-2	4	2	8
Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden vähittäismyynti	41	0,33-1	4	46	184
Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden tukkumyynti	2	0,33	3	1	3
Elintarvikkeiden tarjoilu	Grilli- tai pikaruokatoiminta	14	0,33-1	3	6	18
Elintarvikkeiden tarjoilu	Kahvilatoiminta	17	0,33	3	8	24
Elintarvikkeiden tarjoilu	Pubitoiminta	4	0	0	1	0
Elintarvikkeiden tarjoilu	Ravintolatoiminta	32	0,5-1	4	16	64
Elintarvikkeiden tarjoilu	Suurtalous, keskuskeittiötoiminta ja pitopalvelu	16	1-2	4	13	52
Elintarvikkeiden tarjoilu	Suurtalous, laitoskeittiö (koulut, sairaalat ym.)	20	0,5-1	3	11	33
Elintarvikkeiden tarjoilu	Suurtalous, tarjoilukeittiötoiminta	20	0,33-0,5	3	5	15
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	Muu elintarvikkeiden varastointi	5	0,33	3	0	0
Kansalliset toiminnalliset helpotukset	Lihan käsittely (lahtivajat)	9	0,5	3	2	6
Liha-ala	Leikkaamo	2	4	4	4	16
Liha-ala	Lihavalmisteiden valmistus (kypsä)	3	6	4	6	24
Liha-ala	Raakalihavalmisteiden valmistus	3	6	4	4	16
Liha-ala	Jauhelihan valmistus	3	1	4	4	16
Maitoala	Juuston valmistus	1	2	4	2	8
Maitoala	Maitonesteiden valmistus	1	2	4	2	8
Vienti ja tuonti	Elintarvikkeiden maahantuonti	4	0,33	3	2	6
Vilja- ja kasvisala	Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	10	0,5-2	4	12	48
Vilja- ja kasvisala	Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia	4	0,33-1	3	2	6
Vilja- ja kasvisala	Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	6	0,5-2	4	5	20
Vilja- ja kasvisala	Muiden viljatuotteiden valmistus	1	0,33-1	3	0	0
Vilja- ja kasvisala	Pakkaamotoiminta ja kauppakunnostus	2	0,33-0,5	2	1	2
	Yhteensä:	781			156	580
	Seurantatarkastukset, arvio			3	16	48

Toimintaluokka	Toimintatyyppi	Toimipaikkoja	Riskiluokan mukainen tarkastusihveys /vuosi	Ohjeellinen tarkastusaika /h	Tarkastukset 2025	Työaika /h	
Terveydensuojelutoimiala							Näytteet
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	16	0,25	3	2	6	
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	Muu ihon käsittely tai hoito	1	0,25	3	0	0	
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	Tatuointi ja lävistys	4	0,25	3	2	6	
Kokoontuminen, julkiset hui- ja kokoontumishuon	Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot	13	0,25	3	0	0	
Liikunta ja virkistystoiminta, kuntosalit ja liikuntatilat	Yleinen liikuntatila	9	0,2	4	5	20	
Liikunta ja virkistystoiminta, uimahallit, kylpylät ja muut yleiset allastilat	Yleiset altaat	6	1	5	5	25	70
Liikunta ja virkistystoiminta, yleiset uimarannat	Pienet yleiset uimarannat	3	1	3	3	9	9
Liikunta ja virkistystoiminta, yleiset uimarannat	Yleiset uimarannat (EU-uimarannat), huomattava määrä uimareita päivässä	2	1	4	2	8	8
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	Hotelli	2	0,2	4	0	0	
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	Hostellit, kuten retkeilymajat, retkeilyhotellit, kesähotellit, huoneistohotellit, matkustajakoti / motelli, täysihoitola	9	0,2	4	0	0	
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	Lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit	3	0,2	5	0	0	
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	Muu majoitustoiminta	6	0,2	4	2	8	
Muut ympäristöterveysvalvonnan kohteet	Suuret yleisötilaisuudet	11	1	5	10	50	
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	Ammattioppilaitos	2	0,3	8	0	0	
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	Esiopetus	11	0,3	4	5	20	
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	Lukio	2	0,3	7	0	0	
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	Muu aikuiskoulutus	1	0,3	8	1	8	
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	Muut koulut ja oppilaitokset	1	0,3	7	0	0	
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	Peruskoulu	15	0,3	7	5	35	
Sosiaalihuollon palvelut, lasten päiväkodit ja vasta	Leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	1	0,3	3	0	0	
Sosiaalihuollon palvelut, lasten päiväkodit ja vasta	Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti	16	0,3	5	4	20	
Sosiaalihuollon palvelut, Lastenkodit/ lastensuojeluyksiköt ja vastaavat	Lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit	2	0,3	5	0	0	
Sosiaalihuollon palvelut, Lastenkodit/ lastensuojeluyksiköt ja vastaavat	Muut lastensuojeluyksiköt (mm. perhekuntoutusyksiköt)	1	0,3	5	0	0	
Sosiaalihuollon palvelut, muut sosiaalialan yksiköt	Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasuminen)	4	0,3	5	1	5	
Sosiaalihuollon palvelut, muut sosiaalialan yksiköt	Muut yksiköt	3	0,3	5	0	0	
Sosiaalihuollon palvelut, vanhainkodit ja vastaavat	Vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt (laitostyyppi)	9	0,3	6	5	30	
Talousveden toimittaminen	Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001	31	0,5	4	22	88	23
Talousveden toimittaminen	Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/201	23	1	6	20	120	80
Virkistystoiminta, yleisölle avoimet saunat	Saunat	2	0,5	2	1	2	
	Yhteensä:	209			93	460	190
	Seurantatarkastukset, arvio			4	8	32	

Toimintaluokka	Toimintatyyppi	Toimipaikkoja	Riskiluokan mukainen tarkastustiheys /vuosi	Ohjeellinen tarkastusaika /h	Tarkastukset 2025	Työaika /h
Tupakkatoimiala						
Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja muu luovutus	Vähittäismyynti (TupL)	21	0,5	2	9	18
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	tupakointitila, ravitsemusliike	1	0,3	4	0	0
	Yhteensä:	22			9	18
Lääkelakitoimiala						
Nikotiinikorvaustuotteet	Nikotiinikorvaustuotteet	14	0,5	1	2	2
	Yhteensä:	14			2	2
	Suunnitelmalliset yhteensä:				260	1060
	Seurantatarkastukset yhteensä:				24	80
	Kaikki yhteensä:	1026			284	1140